

Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí teze

BDS

Jaro 2011

Význam ekonomických nástrojů ochrany ŽP

- **Ekonomické nástroje v systému ostatních nástrojů ochrany životního prostředí**
 - nezbytný doplněk administrativního působení na chování subjektů
 - **ek.nástroje x sankce**
- **princip „znečišťovatel platí“**
- působení na chování subjektů
 - působení na snižování negativního působení na ŽP nebo na vyvíjení aktivity týkající se ochrany (vč. aktivní péče, tvorby) ŽP
 - diferenciací zajišťována např.
 - **základní konstrukcí ekonomického nástroje**
 - *poplatku, odvodu, úhrady, daně*
 - **konstrukcí úlevy při zavádění nových technologií**
 - *odklady*
 - *prominutí platby*
 - **konstrukcí podpor, příspěvků, dotací, úvěrů**
 - *„nárokovost“ x „nenárokovost“*
 - **konstrukcí zajišťovacích prostředků**
 - *povinné x dobrovolné*

Využití získaných prostředků

- Využití získaných prostředků
 - Dle místa
 - Centrální úroveň
 - Místní úroveň
 - Dle aktivity
 - Účelové vázání na konkrétní využití
 - Ostatní

funkce ekonomických nástrojů ochrany ŽP

- funkce
 - stimulační
 - pozitivní
 - negativní
 - fiskální
 - kompenzační
 - zajišťovací
 - informační

Ústavní základ ekonomických nástrojů v systému ochrany ŽP

- Čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod
 - ukládání povinnosti
 - daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona

Prameny právní úpravy

- právní předpisy environmetální
 - zákon o životním prostředí
 - zákon o Státním fondu životního prostředí
 - složkové předpisy
- daňové právní předpisy
- pojišťovací právní předpisy
- unijní předpisy

Zákon o životním prostředí a ekonomické nástroje ochrany ŽP

- „Znečišťovatel platí“
 - § 31 ZOŽP
 - „za **znečištění** životního prostředí, případně jeho složek a za **hospodářské využívání přírodních zdrojů platí** fyzické a právnické **osoby daně, poplatky, odvody a další platby**, stanoví-li tak zvláštní předpisy“
- pozitivní motivace k proenvironmentálnímu chování
 - § 32 ZOŽP
 - „zvláštní předpisy stanoví, kdy **mohou** být právnické nebo fyzické **osoby**, které **chrání** životní prostředí nebo **využívají přírodní zdroje v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, zvýhodněny** úpravami daní a odvodů nebo poskytováním úvěrů a dotací“

Státní fond životního prostředí

- východiskové ustanovení
 - § 33 ZoPK
 - „nástroji životního prostředí jsou také **fondy** životního prostředí, podrobnosti stanoví zvláštní předpisy“
 - zák.č.388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Složkové předpisy a ekonomické nástroje

- základní charakteristika
 - uplatnění ve vybraných oblastech
 - různá konstrukce
 - různá terminologie
 - různě koncipováno rozhodování o nich
 - různě koncipováno místo, kam plynou
- Typické oblasti uplatnění
 - Voda, ovzduší, půda, odpady, nerosty
 - Oblasti se zvýšenými riziky
 - Povinné rezervy a zajištění
 - Odpady, chemické látky, jaderná bezpečnost, odpovědnost za ekologickou újmu

Složkové předpisy a ekonomické nástroje

- vody
 - Zák.č. 254/2001 Sb., o vodách
 - Poplatky
 - Za odběr podzemní vody
 - Za vypouštění odpadních vod
 - úhrada
 - Za odběr vody z vodních toků
- ovzduší
 - Zák.č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
 - poplatky
 - za znečišťování ovzduší
 - za výrobu regulovaných látek a výrobků v rámci ozónové vrstvy Země
 - zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
 - emisní povolenky

Složkové předpisy a ekonomické nástroje

- Odpady
 - Zák.č. 185/2001 Sb., o odpadech
 - skládky
 - uložení odpadu na skládku
 - finanční rezerva pro rekultivaci a asanaci skládek
 - komunální odpady
 - poplatek
 - místní poplatek
 - smluvní úhrada
 - Přeprava odpadů
 - finanční záruka nebo pojištění pro přeshraniční přepravu odpadů
 - autovraky
 - Poplatek za podporu sběru, zpracování, využití a odstranění autovraku
 - Finanční zajištění nakládání s elektrozařízeními z domácností
 - Vratné zálohované obaly

Složkové předpisy a ekonomické nástroje

- zemědělský půdní fond
 - Zák.č. 334/1992 Sb.
 - Odvody za odnětí ze ZPF
- pozemky určené plnění funkcí lesa, les
 - Zák.č.,. 289/1995 Sb.
 - poplatky za vynětí PÚPFL
 - ? Kompenzace (náhrady) za omezení hospodaření v lesích
 - Nejde o klasický ekonomický nástroj

Složkové předpisy a ekonomické nástroje

- ochrany přírody a krajiny
 - Zák.č. 114/1992 Sb.
 - Příspěvek na péči
 - ? Kompenzace za omezení hospodaření
 - Nejde o klasický ekonomický nástroj

Daně a ochrana životního prostředí

- zdanění statků a služeb, které mají negativní vliv na ŽP
- daňová zvýhodnění u statků a aktivit s pozitivním vlivem na životní prostředí

Daně a ochrana životního prostředí

- Daň z příjmů
 - Osvobození
 - Např. malé vodní elektrárny, větrné elektrárny, tepelná čerpadla, zařízení na výrobu elektřiny a jiné energie, tepla z biomasy, zařízení na využití geotermální energie
 - „daňové prázdniny“ – osvobození po určitou dobu od uvedení do provozu (5 let)

Daně a ochrana životního prostředí

- daň dědická a darovací
 - Osvobození
 - Právnícká osobav oblasti ..ekologie, ochrany zvířat, ohrožených druhů zvířat
- daň z nemovitostí
 - předmětem daně nejsou
 - lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a zvláštního určení

Daně a ochrana životního prostředí

- Ad daň z nemovitostí
 - osvobození od daně z nemovitostí
 - např.
 - pozemky
 - pozemky území zvláště chráněných, pozemky v národních parcích a CKO v I.zóně
 - pozemky remízků, hájů, větrolamů a mezí na orné půdě, trvalých travních porostech, pozemky pásma hygienické ochrany vod I.stupně
 - stavby
 - stavby sloužící výlučně k účelům ochrany životního prostředí
 - Změna vytápění – z pevných paliv na systém využívající obnovitelné energie solární, větrné, geotermální, biomasy

Daně a ochrana životního prostředí

- Silniční daň
 - Osvobození
 - Např. vybraná vozidla pro dopravu
 - Např. elektrický pohon, hybridní pohon kombinující spalovací motor a elektromotor, používající speciální paliva (plyn - LPG, CNG)

Daně a ochrana životního prostředí

- Energetické daně a životní prostředí
 - Zejména osvobození, zvýhodnění
 - daň ze zemního plynu
 - daň z elektřiny
 - daň z pevných paliv